

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛҖАШ
КЫЗЫЛ ХОРАЯ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛҖАШ КЫЗЫЛ ХОРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1957
МАЙ
22
СРЕДА
№ 101 (3813)

Өртөө 20 коп.

Ажылчы чоннар депутаттарының Ты-
ва область Советиниң депутаттарына
(1 арын).
Кызыл хоорайның партия болгаш
ажыл-агы активиниң хуралы (1 арын).
Бистин чурттувуста (1 арын).
Херэежен тудугжуларның күш-ажылчы
чедикшиинери (1 арын).
А. Лепешкин. — Бонцультантлар
дугайында (2 арын).
Н. Петров. — Чаа журналдар (2 арын).

В. Баир. — Колхозка ууртууганы
экижидер (2 арын).
Г. Иванов. — Сонгучуларның чагы-
ларын бүртү күөсидер (2 арын).
Н. Салы. — Тес-Хемде тудуг ажылы
чагылаарлашында (3 арын).
В. Сомбор. — Кол кичеңгейин ту-
дуге (3 арын).
С. Шойгу. — Чөрбө чыа дуртуузда
машина-биле (3 арын).
ОСР-ниң Дөди Советиниң Президи-
тунун Даргазы К. Е. Воронцовтун
Джакартадан чорупканы (4 арын).
Делегей байдалының доңчулалы (4
арын).
Автан ядролуг чепсектиң шенедеси
(4 арын).
Уурттур ажылдашчыларның киржиге-
линин дугайында Кыдаттың Комунисттик
партиясының Топ Комитетиниң айтыш-
кыны (4 арын).

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Колхозтарның мурнакчы хойжулары

(1957 чылдың май 1-ге чедир төрөөн хойларның хураганнарын камгалап алганы)

Хойжуларның фамилиялары	Район	Колхоз	Хураган-наан хойлар	Алган хураган саны
С. Семен	Танды	«Кызыл партизан»	650	670
Садыр-оол	Бий-Хем	«Тилелге»	474	474
О. Шаравин	Чөөн-Хемчик	«Искра»	424	430
Шожаң-оол	Танды	Буденный аттыг	400	420
О. Биче-оол	Танды	Сталин аттыг	400	412
Сюрючпап	Танды	Калинин аттыг	400	400
С. Дажы	Танды	«Кызыл партизан»	400	400
С. Кандам	Бай-Тайга	«Мурнакчы»	375	377
Н. Семен	Тес-Хем	Сталин аттыг	362	372
Е. Шаглы	Тес-Хем	Ленин аттыг	361	362
Даваа	Тес-Хем	Сталин аттыг	347	359
Т. Шырап	Эрзин	«Чаа орун»	346	352
М. Чимбин	Бий-Хем	Ленин аттыг	350	350
С. Самбалдай	Чөөн-Хемчик	«Коммунизмче орун»	300	322
С. Делбин	Бай-Тайга	«Мурнакчы»	317	317
М. Очур	Барыын-Хемчик	«Комсомол 30 чылы»	297	297

Частың орай болгаш оок-кавыскананг берге үзүнде колхозтарның мурнакчы хойжулары кайы хире уагт чедикшиинерин чедип ап турарын бо саннар тода-зы-биле көргүзүп турар.

Бо көргүскөн саннарның агаинде хой-жулар С. Семен, Садыр-оол, О. Шаравин, Шожаң-оол, О. Биче-оол, Сюрючпап, С. Дажы олар чангыс чакы ооздашкында 400-тен 670 чедир хураганнарын төрөөн колхозтарның байлаанга немей дорукту-руп турары кайгамчык уагт көргүзүп турар. Төртүнчү хураган бүртүн менди ап, доруктуруп турар бо мурнакчы хойжулар барык областың колхоз, совхоз бүртүнде, хой ажылчының ферма бүртүнде бар. Соруга болза оларның ажылчынын дуржулгазын өөренири болгаш хойжу бригада бүртүтүң ажылчыга ону чогаалгыч бу-биле ажылдаары болур.

Областың эң эки хойжуларының дур-жулгазы чүтүг дугайын чугаалап тура-рыз?

Хамыктың мурнуна олар эрткен чы-дын боттарының кадында хойларны камгалагышкында уагт эки күн-де-гиделиг бодуруннар, хойларга делем, чыгык каагаларын болгаш немелде чеп-нерин четчири-биле белеткен алганнар. Он хараа-биле Тыва-ның үр болгаш кадык-берге кызын олар чык эртти-генер. Мурнакчы хойжуларын шыңчык ажаалгазында болгаш хайтаргалында кыштан күш-дегиделиг ажаал хойлар боткур-чаагы, кадык хураганнарын берип турары чугаажов. Он ийай төртүр хой-ларның күсү өдөржигенин, ыянгы тарып бообазар ажылды эки организис-тыг эрттирген хойжуларның хойлары ы-зыраашкын чокаа олдулар турар.

Дуржулгалыг хойжулар төртүнчү ху-раган бүртүн эки өргөдөйгү хулап ал-гышкан, он ийай доруктулары дээш мога-шылгач чок ажылдап турарында чангыс-даа баш чаш төдү чидирте та-варыштырбай, социалисттик чарыша алган боттарынын хүлээгедерин алды-рын-биле күөсидип турарлар.

Мал ажылында эң харыскалгалыг уагтоту хойжулар харылап турар. Бир колхозда каш чүс баш хойну үштен эрттес кижилер чыгык кайы-даа эл-чөдө ажап кадырып, чаш төдүн хүлээп ап турарын ап көөргө. Бистин хойжу-ларыныс кайы хире чай-чалсар чок ту-рык кыма-даа билдингир. Мындү түрүлө хей-хөй колхозтарның баштаар чердери-на, партия организацияларының бол-гаш мал ажылчыны тускай өргөмүлге-риниң талазында хойжулар дугайында шоолуг сатып салбай, оларга таарымч-алыг байлаан тургузуп бербиин база олар-ның харыскалгалын бедиттеп турар. Танды районун Сталин аттыг колхозу-нун чамдык хойжуларының чаагалары-да болуң бедир каагалар чок. Хойжулар маадың чаш төдүн частың берге үзүнде

Кызыл хоорайның партия болгаш ажыл-агы активиниң хуралы

Хоорайның партия болгаш ажыл-агы активиниң хуралы чоолта чаа болуп эр-ген. Актив хуралының киржикчилери «Чурттага бажынарынын тудууну хоорайда чоруп турарынын дугайында» СЭКП хоорайның секретары эш А. Ан-дуновтун илеткелин дыңнап чугаа-лашкан.

Актив хуралында тургускан айтыры-нын талазы-биле санал-ооналар бе-ришкенин каагалар. Кызылдың № 1 чыыс АТБ-ынын тудуг мастери эш Мо-стовой, «Тыва тудуг» престижинин № 1

Ажылчы чоннар депутаттарының Тыва область Советиниң депутаттарына

Ажылчы чоннар депутаттарынын Тыва область Советиниң бешки чымыла-зынын ийги сессиязын 1957 чылдың май 28-те Кызыл хоорайга хоорайның култура бажынында өргөткөн 10 шакта чымылдар.

Ажылчы чоннар депутаттарынын область Советиниң күөсүмү.

БИСТИН ЧҮРТУВУСТА

Одессаны тудуг-шеверелге ма-
шиналары кылар заводу шеверелге
машиналарының 15 кеплерин бо
чылын кылып үндүргөн. Бүртүтүп
будуур С-491 деп машина дыка со-
лун болуп турар. Ол машина элек-
три күжү-биле ажылдаар болгаш
бажыны чугайлап, будуп турар.
Чурукта: бүртүтүп будуур чаа
машинаы слесарь Е. П. Кучера-
венковун шенеп турары.
Фото А. Подлескиниң,
СЭТА-ның фотохрониказы.

Москвага болур Бүгү-делегей фестивалы

Ажылчы чоннар депутаттарының Москвага болур VI Бүгү-делегей фести-
валына делегейин 140 ажык чуртта-
рыдан 30 муң аалчылар келерлер. Ча-
лык азынын байырлыгынын киржикчи-
лерин Наушки болгаш Олтор, Чоп болгаш
Унген, Брест болгаш Лужайка деп кы-
зыгаар станцияларының демир оруктула-
ры, Ленинградтың, Одессаның, Мурман-
скиниң болгаш Ташкентиниң ажылчы
чоннары бир дугаарында утаулар.
Оларан үш хүнериниң дуртуузда хүн-
нү-не 26 тускай поезилер үчүр чоруп
болур олар даштыкы аалчыларын би-
тир Төрөөн чуртувустун найыскалына
чедирлер.

Ол поезилерин чорутуу демир ору-
тарының ажылдашчылары хүндүгүг зал-
чыларга ужуражырында белеткенин ту-
рарлар.
Вагоннарың 2.265 үдөкчилери, ради-
тер даштыкы дылдарын өөренип турар-
лар. Чоп деп станцияга поезилериниң бе-
ли турарынын болгаш чоруп турары-
нын дугайында радиоинформацияны чеди
дылдарынын кырында дамчылар.

Даштыкыдан аалчыларын поезилер
Москвынын Казань, Бурск, Белорусь,
Киев, Ленинград болгаш Ярославль деп 6
уагт вокзалдарында көз кургулайында
хүндүсүг шактарда келтирер.

Совет Эвилелиниң бүгү-ле республика-
ларында фестивалыга он-он муң оолдар
болгаш кыстар четкилеп келирлер.
Оларга тускай вагоннары үчүртүп бе-
рип турар. Москвынын вокзалдарында
болгаш кызыгаар станцияларында тускай
залдарын фестивалдың киржикчилеринге
белеткөр, тускай билет кассаларын ба-
за ажыктылап турар.
(СЭТА).

Тарылга чүге хождап турары?

ГРЯЗНУХА. (Телефон-биле). Баа-Хем
районун «Кызыл тул» колхозунун та-
раажылары чакы хову ажылчында белет-
кедиг ужурашкан. Моон-биле калы Са-
рыг-Сеп МТС-тиң машиналар септегези
эки эвес болганын баа айтыр керек.

Колхозтун хову шендеринге ажыл шу-
дуулаадын турда-ла тракторларын кайы
бидиреи бо-ла үрөгөн турар. Апрель 28-
те агаалын тарылга бөгүнге чедир доозу-
лаан. Колхозта бо чылын тарая култура-
ларын 2500 гектарга тарыар, а май-
ның 14-ке чедир 2000 гектар чашты-
ган, он бээр недель ашкан, а ажылда
эскерилге болбан.

Чөөн-хемчикчилерниң негелдеси

ЧАДАНА. (Телефон-биле). Тайбынын
Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Берлин кый-
гырынын, база Тайбың камгалагынын Совет
комитетиниң атомнуг болгаш водород-
тук чепсекти шендерин соккалар дугай-
ында медегелин Чөөн-Хемчик районун
ажылчы чоннары бүгү совет уагс-биле,
делегейниң дешигилдег кижилери-биле
бир дөмөй чангыс эл-сепетиндег деткин
турар.

Атомнуг чепсекти шенеп турар геде он
айымынын болгаш кижин төрөткөнгө
оң аар берге хоразынын дугайын Чала-
на МТС-тиң клубуна болгаш хей кижин
киржикчилер митингине партия ор-
ганизацияның секретары эш Ширинди-
нин доңчулап таныштырган. Атомнуг
чепсектин айымынын амдырал кыры-
нга көргөн Япониянын Херасима хоорай-
ның чурттагычыларының мынчага чедир
экиелгеге чыдып, он ажык чылдар эр-
кенде төртүтүг чаш ууртарын беизин
организм оон хоронанган болуп тура-

Чогаалчылар-биле, чурукчулар-биле, уран силикчилер-биле болгаш композиторлар-биле Комунисттик партияның болгаш Совет чазактың удуртукчуларының ужуражышыны

Совет интеллигенцияның хей сангыг
төлөөкчилери май 19-тун уагт хүнүн
Москва чоогунда чазак чайлаанга эрттир-
генер. Чогаалчылар-биле, чурукчулар-
биле, уран силикчилер-биле, компози-
торлар-биле Комунисттик партиянын бол-
гаш Совет чазактың удуртукчуларының
ужуражышыны болган.

Н. А. Булганин, Л. М. Баганович, Г. М.
Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов,
М. Г. Перухин, М. А. Суевлов, Н. С. Хру-
щев, Л. И. Брежнев, Д. Т. Шепилов, Н. А.
Фурцева, Н. М. Шверник, А. Б. Аристов,
Н. М. Беляев, П. Н. Поспелов оларын совет
интеллигенцияның төлөөкчилери
чымы-биле утаааннар.

Ужуражышкынын киржикчилеринге

(СЭТА).

Политехнизацияның үнелиг дуржулгазын— бүгү школарга

НОВОСИБИРСК. (СЭТА). РСФСР-ниң
Педагогика эртемнериниң академиязының
школа өөредилгени политехнизастаар
айтырыгтар талазы-биле эртем конферен-
цияны майын 16-да борта ажылын доос-
та. Ураалын болгаш Сибириниң он бир
областарынын болгаш крайларынын ака-
демиктиг база өөредилге институттары-
ны, школарын, уагс өөредилге
киндистерин, партия, совет болгаш
комсомол организацияларының 800 хире
төлөөкчилери, азы-лукча республика-
лар—Украинадан, Узбекистандан, Казах-
стандан болгаш Киргизиядан аалчылар
конференцияга киришкенер.

Дөрт хүнериниң дуртуузда пленарлыг
болгаш секциялыг хуралдарга РСФСР-ниң
чөөн районнарының школарында поли-
технизацияның үнелиг дуржулгаларын
көргүзүп турар 50 хире илеткелдерин
болгаш дындагыларын дыңнап чугаа-
лашкан.

Чүгө ий чылдарын дуртуузда Но-
восибирск мынча шак мындү уагт хоо-
райнын школары чүс-чүс чаа мастер-
скаалар-биле болгаш өөредилге кабинет-
тери-биле четчелеткенге, дыма хей ста-
нонотуг болгаш автоматизациял парктарыг
болу берген. Алтайнын кезде школары
200 ажык тракторларын болгаш кезде
ажыл-агынын эске-даа чүс-чүс машина-
ларын алган.

Хоорайның болгаш кездеңиң ажылчы
чоннарының идеейлиг дуулаагынын пол-
итехнизацияга материалдыг базанын тур-
гузарынын айтырыгын шийитирээр ар-
ганы чер болганда берип турар.

Эске бир чугула соруга—күш-ажыл-

ын, машина херээжин, электротехника-
нын, кезде ажыл-агынын башкы кадр-
ларын шийип алыр талазы-биле эвөөш
эвес коллективтер чедикшииниң болган-
нар. Чаа өөредилге эртемнериниң боду-
лут энтузиастылары болу берген башкылар
коллектив бүртүнде тымыгылаан.

Мынча-даа башкы кадрларын дуга-
йында айтырыг ам-даа ыраатка чедир
шиитиретинген. Оң ужурунда аяны-
бүгү эртемнерин башкыларынын болгаш
улетирүүнү база кезде ажыл-агынын
практиктериниң билини бедилери-биле
РСФСР-ниң Педагогика эртемнериниң
академиязынын чанынга политехнизация-
нын тускай дөди курстарын тургузары
чугула деп шийитирин үндүргөн.

Сибириниң болгаш Уралдың мурнакчы
школарының өөредилгени политехнизас-
таарынын өөредилге-материалдыг база-
зын тургузар талазы-биле эге саналарын
болгаш дуржулгаларын, Прокопьевск, Че-
лябинск болгаш Омск хоорайларын
школарынын школа мастерскааларын,
кабинеттерин, күш-культура залдарын
тургузар талазы-биле дуржулгаларын кон-
ференция чүдүлүг деп көргөн.

Ортук школан доозуп турарларын
ажылга тургузар керекти экижидер тө-
лөөдө, ам чер-черлерге тургусулар деп
турар уагс ажыл-агы Чөвүлелери-биле
харылаанын тургузарын уагс өөредилге-
ниң кидистеринге болгаш школаарга
конференция сүмөлдөп.

Новосибирске болган эртем талазы-
биле конференцияны ажылдарын тускай
ном кылдыр дараап үндүрер.

(СЭТА).

Чазын эрте тарыыр культураларның тарылгазының планы күүсетинген

КУСТАНАЙ. (СЭТА). Областың кезде
ажыл-агынын ажыл-ипчилери Уагт
Октябрийн дөртөн чыгынга төлөтүп
ужуражыры дөш чырышпышаан, бедик
дүгүттү өстүрүп алыр болгаш 280 милли-
он пудтан эвөөш эвес тарызын күтүнгө
дугаар деп хүлээлгени алганнар. Ам ча-
зын эрте тарыыр культураларның тарыл-
газы доозулган. Тарая культураларын
болдуунда кымытас-биле 4,5 миллион
ажык гектарга тарая.

Болхозтарын болгаш совхозтарын
хей нуруузу, тарылганы 8 ажык хүнүнө
дооснааннар. Эвөөш каш ажыл-агыларга
планнан ажык кымытас-биле 6000 тонна
болгаш нугаан чөмгө кукурузаны тарып
турарлар.

Саратов—Астрахань болгаш Чапаевск—Владимировка аразында күрүненин ыяш камгаладыг куржаалдыг

Саратов—Астрахань болгаш Чапаевск—
Владимировка аразында (Сталинград бол-
гаш Саратов областарының дешиктеринге)
күрүненин ыяш камгаладыг куржаал-
дын тургузар талазы-биле ажылдарын ба-
лап өгөдөр дугайында Россия Федерация-
нын Министрлер Чөвүлени шийтиш
күлөп алган. Чоолук геде тускай эртем-
чилер тус чеге баргаш, ыяш куржа-
ларынын техниктиг төлөвлөдөрүн ыла-
мылап тодартылар, а келер чылдын ча-
стан өгөдөш ол черлерге мийштар олуртуп
ажылдар өгөдөр.

(СЭТА).

Херэежен тудугжуларның күш-ажылчы чедикшиинери

Эрзин районун «Коммунизмче орун»
колхозунда тудуг ажылы мурнуку чыл-
дар ыгышкан, бо чылын база хайныш-
кынын чоруп турар. Тудуг бригадалы-
нында бажылаан кижилерин хей кезин хе-
рээженер. Олар бажынарынын тудуп кы-
лырында эр тудугжулар-биле бир дөмөй
шуттү кырып, чымыктырын ыяшты чонар.
Бертүр, өтпөс салыр талазы-биле сазт
чөмкө ажылдап турар апарганнар.

Болхозтун тудугу херээженери ту-
дуг ажылын саймалдырынга уагт ажыл-
дарын кылганнар. Чүгө чурттагынын
тудугларынын беизин 20 хууун, бидүрү-
ге тудугларынын 10 хууун херээже-
нер туттааннар. Кол-кол тудугларда хе-
рээженериниң 12 кижин составтыг эвөө-
лүн аңгылап тургускан. Олар күлө кыл-
да чогуур ажылдың нормазын 150—200
хуу күөсидип турарлар. Чижөө, комсомо-
лчу Шулуу Ширини хүн-бүрдө ажыл
нормазын үргүчү 280 хуу чедир күөсиди-
п келген. Ол азык тудугу ыяшты
этериниң, чоннарынын, керттириниң та-
лазы-биле колхозта шевер тудугжулар-
ның бирээзи болуп турар.

— Мен 1953 чылда тудуг ажылы-
ны бажылаан. Баштайгы үелерде ыяш-
ты чонуп-даа, кертти-даа билбес турдум.
Тудугжулар нарын мергежилни шийгээли
алырында хоочун тудугжулар немес үр-
гүчү дүзүлүп, бажынын каячтар туду-
рында өгөдөш чоннарынга чедир айттып
берип турганнар. Ам өскөдөр дуза
дидээр хамаан чок, харын үш херээжен

Болхозтун херээжен тудугжулары 13
чурттага бажынарын болгаш 250 олут-
тук клуб тудуун доозарын хүлээнип ал-
ган ажылдап турарлар.

«Коммунизмче орун» колхозтун херээ-
жен тудугжулары Уагт Октябрийн 40
чыл өнгө аалар болдуруп, бүгү колхоз-
чуларын өгөдөр бажынарына шийгээли-
риниң айтырымы үс шийитирээринге
боттарынын бүгү күжүн харам чөмкө
бөөдөр.

Г. ИВАНОВ

Тес-Хемде тудуг ажылы чаягаарлаашкында

Колхоздарда тудуг ажылы политика болгон азыл-агыл талаа-биле эң чутула сорулган Тес-Хем районун колхозтары четпес боттарынын турар болгон тудуг планын түзүп чыгып, колхоздарда чыгып болу берген. Бо чылым тудуг талаа-биле көрдүгөн план түзүп чыгып турар.

Колхозтар 1957 чылда 208 чуртталга бажынарын тудуг планын хирезинде-ле чүткө 12 бажыны шала тудуп доорго, 40 ажыг бажынарын тудуп эгелээр аттыг болуп турар. Ол хамаан чок 1954—1955 чылдары шала тудган чамдык чуртталга бажынарын мичага чедир ажылдап кирбөөн. Бо болза, СЭКП-нин Тес-Хем райкомун (секретары эш Аракчаа), райтүсөөн (даргазы эш Оолаа), райтүсөөн өгдөлгөн чылым, чылым чуртталга бажынарынче шилчирөөн үнөдөп, ону боттук дүртүпай, ол ажылы ала-чатыгаарлаашкында киргенин фазыны болуп.

Районун 220 ажыг колхозчу өрөгелери өгдөлгө чурттап турар. Оон шитинде Сталин аттыг колхозту колхозчу өрөгелерин 66,5 хуузу, Ленин аттыг колхозта—61,8 хуузу өгдөлгө хөвөөр. Ол чорук бо колхозтарын даргалары О. Чамбаа, Ч. Биче-оол оларын сатып-сөткөни баартайн турар. Сталин аттыг колхоз бо чылым 34 чуртталга бажынары тудуп турган, чыгыс-даа бажыны ажылдап кирбөөн, чүткө 13 бажыны ханазы дүртүк доорго.

Тудуп турар чамдык чуртталга бажынарын шынары багай. Ылган бажынарын азылгары көсөөн дөккө эвес, шынар чок болгон самандан кылган бажынарын шитин, даштын малгаптан чабаны-биле оларын арзындан хуу кылаайн турар. Бажынарын чыгыс ай төдөнөлгө бугаар туттайн, хемчээли бичелер тудуп турар чоруктар колхоздар бо. Сталин аттыг колхозтун бүтүтүнгөн чуртталга бажынарын чүткө 12,5 хуузу кыш, ала-чатын. Мичагага Ленин аттыг, Калинин аттыг колхоз 5—6 чыл бугаар кылган бажынар ам-даа кышалаа-тымаан, оон ужурун оо бажынар ол-чакка чыл бүрдө үрелип, кыры ирпип турар апарган.

Районда мал кажааларын тудуушуну база багай чоруп турар. Бо чылым колхозтар 20 ажыг мүн баш мал кирер 26 кажааларын тудуушун планнаан. Ам районда чыгыс-даа кажаалын тудуушуну доорго, 5000 баш хой, өшкү кирер 5 кажаалар шала тудуушунда. Сталин аттыг колхоз 7 кажаалын тудуп турган, ону чак эгелер турар. Мичагага Ленин аттыг колхоз бо ажылы ам-даа шулуудан кирбөөн. Районун колхозтарында мичага чедир төдөнөлгө бугаар кылган чыгыс-даа кажаа чок. Ылган кажааларын тудуушун колхозтар баштаар черлери, ылаңгыя Тес-Хем МТС бодалайн.

Ам тудуп турар мал кажаалары бугуу механикация кылыртыга бажы таарымпас кылдыр туттууш.

Районун колхозтарында культурамилердин болгон бугуураагына тудуушунче база-ла четпес кичээл сатып турар. Колхозтарда чак туттуган чыгыс-даа клуб чок хирезинде-ле ону планда көрбөөн, Сталин аттыг колхозта чунар бажы ам-даа чок, өскө колхозтарда чунар бажынар бар болза-даа олар четпес ажылдагынын турар.

Колхоздарда тудуг ажылынын хөжүдү турарынч бир кол чыдаагы бола, тудуга хөргөлөр мичага материалдарын чогутуу өйдө бөткөп, оларын тудуг шадеринде сөөртүрү районун партия, совет органары, колхозтар баштаар черлери багай организастаанында болуп турар. Колхозтар тудуг материалдарын сөөртүрү оодалып турар болгон тудуга хөргөлөр 8500 кубометр мичага чүткө 3426 кубометр тудуг шадеринде дүжүрү, планын чүткө 41,2 хуу түзүсөт. Мичага сөөртүлгө Ленин аттыг колхозта дөңдөй багай. Ол колхоз 2600 кубометр мичага чүткө 800 кубометр, ол мичага Калинин аттыг колхоз 2400 кубометр мичага чүткө 700 кубометр тудуг шадеринде сөөртөт. Тудуг материалдарын сөөртүлгө Ленин аттыг колхозта база-ла дөңдөй чери чок.

Туттуган бажынарын кышалаа-тымаан хой дөңдөй мичага. Мичаган дөңдөй мичага материалдар чутула негетин турар. Байдал мичага турда колхозтарда бар пилорамалар доорго ажылдап, үрелишкени болгон өскө-даа чыдаа-агарга таварып турар. Калинин аттыг, Сталин аттыг колхозтарын дүртүкүзүлгө пилорамаларын чөп ажылдап, ол мичага хой дөңдөй мичага организастааган турары өскө таарымпас. Колхоз бугуураагы пилораманы эки билер, ол ажылы сөөртүлгө колхозчу кадрларын тып, оларын бажыг мергежилни бидеринче уланган ажылы чорудары чутула.

Районун колхозтары тудуг мичага ырак черлерден сөөртүп ап, хой чарыгал болгон чүп үндүрүп турар хирезинде түс, черин тудуг материалын четпес ажылдап турарын айтыр хөкө. Сталин аттыг, Ленин аттыг колхозтарын чөп казыыг саман болгон даш тудуушун сайырадырында дык таарымчалыг, ол материалдында хой. Мичага түрбө, ол колхозтарын баштаар черлери үк ажылы ам-даа кирбөөн. Ырак черлерден тудуг мичага сөөртүрүп оонунга саман бугуураагы калбарып, бажынар тудуушун организастаары Тес-Хем районун колхозтарына чык арта дөңдөй мичага тудуушун практикамы көртүп турар. Мичага бажынарын тудуушун хой чарыгалдар үнөс, өртөс чык, олар бажыг-даа болуп.

Колхоздарда тудуг бригадаларынч со-

сөвкө амыгаа чедир мергежилниг, доорго ажылдап тудуушун-биле бүтү хандырымаанында тудуг ажылында күш-ажылы бугуураагы дөңдөй булу. Тудуг бригадаларында бүтү күш-ажылы кылып шынар колхозчуларын 13,7 хуузу, азы тудуг бригадаларында дөңдөй бугаар бажыгалаа 200 хире колхозчуларын 130 хирези тудуга ажылдап турар. Тудуга ажылдап турар кичилерин хой кези хөргөлөр болгон бичи уруулар. Колхозтарын тудуг бригадаларында тудуушун чүткө апрель айда бажы 72 киж тудуга ажылдааган.

Тудуг бригадаларында күш-ажылы организастаанын багай. Бүтү тудуг бригадаларынч санында тускый бригад, дөңдөй-үчүткөй бар хирезинде күс-төсөөлгө бугуураагы амыгаа нормаларын, оон күш-хүнүгө шилчиргө өртөс-үзөс болгон ажылыг эгелерин болгон доорго айткан тодартай оодаларын бөдөрлөй турары тудуушун сөөртүлгө кылааган, күш-ажылыг бугуураагы бидеринче иди бөдөрлөй турар. Тудуушун ажылы кылган, чөп күш-хүнүгө ажылдап алыр, ону доорго хуузааны билбей турар.

Бүдүрү ажылыг нормаларын ажыг күсөдүп турар мичага тудуушун хана солунарында, көртүгө самбыраларында илерип, оларын ажылыг дүжүлгө бидеринче ажылы багай организастааган турар. Тудуг бригадаларына коммунистер, комсомолчуларын четпес санын-биле бажылааган, тудуг ажылыг оларынч ролю бидерин чедип алыр партия, комсомол организастаанын чутула соругаа болуп.

Колхозтар тудуушун талаа-биле өлгөс эгелери болгон районун колхозтар тудуушун кидин (эргелечин эш Бүтөс) болгон ол кидинде ажылда-чылгы колхозтарга техникага база практикага дугааларын кошпак чедир, кылган тудуушунч шынарын көртү, акт бугаар хуузаа албайн турар.

Сталин аттыг, Калинин аттыг колхозтарда партия организастааны (секретарлары Нураат, Самдан) тудуушун ортузунда партия-политиктиг ажылыг четпес тургускан. Агитаторларын бажылааган-даа болза, оларынч тодартай кылган көсүг ажылы чок болуп турар. Тудуг кылып турар черлерде көсүг агитацияны организастааган.

Районун колхозтарында тудуг ажылыг дугайында айтырларын чыг эгелерин бөдөр хой улаа чугаалаган, эки шитилерин үндүргө-даа болза, оларынч боттук күсөдөс дөңдөй организастыг ажылыг кошпакан. Үндүргө шитилерин күсөдөсүн хун-бүгү хандырын районун партия, совет организастааны, колхозтар баштаар черлери чедип алыр өргөжөк чутула.

Н. САЛЫ,

«Шынын» корреспонденти.

Кол кичээнгеи тудугже

Дык хой тудуушун харуга эгелерин доорго шыдааган ара кааптар ийкпе. азы доорго турган-ла ажылдап кичилер, мичаган чыг-чылда тудуг планы түзүсөт азылгы чорук өртөс чылдарда бисе чачыл болу берген турган.

Хаван ферманын болгон күш ферманынч тудуушун, автомашиналар гаражын четпес кылдырмаан-даа ажылдап кичилер бис, үк тудуушунч кышпалар, сонга рамаалар болгон адыкы шалаа четпелетин. Чүс баш инктерин туртуу азыраагы таарымчалыг кылып турар чыгыс ай хөргөлөр инк кажааларын болгон 100 баш бугаа турар бугаа кажааларын тудуушун доорго өртөс чылым тудуг планында көртүгө турган, мичага-даа тудуушун доорго-баа, чүткө хаваны салган ара сөксө каан.

Үлөтүрү болгон тудуушун дүртүрү хөргөс үдөсүн-биле кичилер дугайында СЭКП ТК-нын февраль пленумун шитилерин ажыг-хөргөс дүртүрүгө болуушун, колхоз тудуушун мичага турган четпелерин кылдып, 1957 чылда тудуг сугуушун талаа-биле колхоз эргелечин чыл бугуураага дөң шитилер бис.

Бо чылым тудуг ажылы бисе шынап-ла кажааларын-даа шынап кичилер чоруп турар. Өртөс айларда колхозтун тудуг бригады чыгыс ай хөргөлөр 11 чуртталга бажынарын тудуп доорго болгон ам 9 бажынарын тудуп турар. Оон амыга колхозта шитилерин чунар бажынын, колхозтун дөңдөй дөңдөй уруулар амыгаа ажылдап кичилер.

Көү тураларынч төдөрлөс база алаан тудуушун кылдыган. Мичага Арыг-Багында № 2 бригадын төдөс механикаторларын болгон колхозчуларын чурттаа тускый бажынарын тудуп доорго. Мында дөңдөй общестилер бол-

гон кызыл булун, чунар бажы, оон амыга районун тускый столовая база ажылдаган. Ол чорук хөвүла ажылдап турар кичилерин ажылдагында болгон чурттаарында эки таарымчалыг байдалыг тургускан.

Бистин колхозчу тудуушунч бистинч мичагага улуг болгон харымсалгалыг соруга салынып турар. Бүтү колхозчуларын өгдөлгө бажынарыг бажыг кичилер алыртын бо чылым үс шитилер дугайында чөп-хөргөлөр чыгыс эгелерин чоруту дөңдөй, бүтү колхозчулар мичага бажынынч турарын чедип алыр бис. Бистин колхозтун эргелечин бүтү колхозчуларын боттарынч шити хуураагы эгелечин санадар үндүрүп, колхоз төдөсүн интернат тудуушун колхозтун күжү-биле кылыр, мичаган амыга 100 мүн рубль түнүг хөргөлөр тускыйлар деп шитилер. Ам колхоз төдөсү 100 ажыг оорунарыг интернаттын тудуу база эгелер берген.

Мал ажылынын болгон бугуураагына, чуртталганын, культурамилеринч өскө-даа планынч тудуушун Октябрьн социалист Улуг революциянын 40 чыл оонун байырагынын хүнүгө у-чүтүрү доорго тудуушун хуузааган.

Тудуушун бот-үзөсүн шитилерин бажыг шынарын бидерин база темпизин дүргөдөй дөң социалист чарыш тудуушун ортузунда улам калбарып турар. Ажыг нормаларын хун бугу 120—150 хуу чедир күсөдөй турар бажыглар Биче-Шынар, Т. Беган, Даваа, чалаачы Нат-ш-оол мичага мичага мичага саны база өртү турар. Бистин колхозтун тудуушун Октябрьн 40 чылында алдар кылдыр боттарында алган хүлөмелерин чугаажок күсөдөй шылаарлар.

В. СЮМБЮР.

Улуг-Хем районда Маленков аттыг колхозтун даргазы.

Кызылда педагогика институтунун студентлери болгон бажыларын институт бажынарын артында эрик кырыга сөөртүп тургуушун-биле мичага таарымчалыг чоруктан.

Чурукта: студентлери болгон бажыларынч мичага олуртуп турары.

Фото П. Колостуу.

Суггат бугаларын белеткээн

Улуг-Хем районун Калинин аттыг колхозун баштаар чери нөгөс олуртуп база кукуураа таарымчалыг мичага-чалыг белеткөргө улуг кичээлгө салып турар. Семкөс эрн буганын аштаа-газын база чак буганын кызыл белеткөргө доорго.

Картофель олуртуп 20 гектар чер ас сугаттын болгон. Сугатарыга бугаа аштаарында ажылдап турган 15 киж составыг ашадан Севиляа, Байыр, Сержинмаа, Кызыл-оол олар хүн оодала-ага дөңдөй ажыг күсөдөй, күш-ажылынын мичага мичага болгон.

Картофель олуртуп черин сугатарын белеткөс. Оон-биле чергелештир кукуураа таарымчалыг 50 гектар күр черинч хара-газын аштап арылаан.

Б. БААЗАН.

Шефчилеринч дузазы

Бай-Тайга райтүсөөнүн коллектив «Тилеке» көдө амыга-агыг артыг шефче алган ажылдап турар. Шефчилер чөккө чак колхозтун сугатарыга буга-ага кызылгы хүн хун ажылдап, ону ажылдаап кирер. Мичага мичага хем сугуушун улугуушун мичага бугаа, ам таарымчалыг сугатарында эгелер берген.

Шефче барган эштер Бакай, Иргит, Салчак, Семкөс-оол олар күш-ажылыг кымыскай чорутуп, мичага ажылдаан.

М. ӨЛЗЕЙ.

Клуб ажылыг экижидер

Барыш-Хемик районун «Комсомол» 30 чылда колхозта клубтун ажылы чорутуушун турар. Клуб эргелечин Алай-оол клубтун ажылыг сөдлөр дөңдөй калып-даа ажылыг чорутуушун турар. Клуб чуртталганын, хиралыг, өвөргөй байдалда туруп турар.

Клубтун шитиле астынган бир-даа олуртуп, плакат чок, клубка оон-шин, дөңдөй болбайн турар. Оон бир өрөсине библиотека хадган.

Колхозтун баштаар чери, суму Сөсөли клуб ажылыг экижидер дугайында сатып салбайн келген.

С. СААЯ.

Парлатынмаан чагааларынч изи-биле

Эрөн районун «Коммунист» өртөс колхозунда партиянын кезексиз өөрдө-лөгөс кичээлдеринч үстүг, фермала-га малчынар ортузунда агитация-массалыг ажылыг чорутуушун турары колхозчу Арын редакцияга бажыг. Ол дугайын редакция СЭКП Эрөн райкомунга медээлген.

Райкомун секретары эш М. Тахвату-линнч редакцияг динчтанын болза, колхозта партия өөрдөлгөс болгон фермаларда малчынар ортузунда чорудар агитация-массалыг ажылыг четпестө турган. Партия райкому болгон колхозта партия организастааны организастыг хөргөлөр алган.

Чээрби чыл дургузунда машина-биле

Дык өртө. Эртенгинч чедир шак бажыг четпес. Мичагажон гаражыг дөңдөй хөргөлөр шитиле чыккай тургууш каан, яны-бүтү машиналарынч чамдык-тарынч моторларынч күштүг-биле да-жып, сондан көсөк-көсөк көс шытар аттыг тургууш. Оларынч аразында ТГ 41-26 дугаарыг «ЗИС» деп 3 тонна-нынч күштүг сөөртүр машинаны база-ла ыраккы орукка чорутуушун белеткөс каан турган.

Машинанын кара-маслоунга база бажыныг хөргөлөр чамдык черлери бажылааган кылаа берген, хөргөлөр көс хөргөлөр, кирээлгөй сапогтук, эри-шрей берген чайгы күт бөртүг, намы-хы киж ортуу арай-ла четкелес, шала чыдаксымаар, күдөр арнынч, мөч-мөчөк салгаларыг киж машинанын рүлөж (башкаар түдүм) кичээлгө азыл азыл тудуп алган, оон кабинасында олур-ган. Оон мурунуга турган машина чорут-тарга, машинанын гаражынч талгалыг-дан оожу үндүргөш, барынч талаа рай-оннарже ол дөң-ла халкан. Ол болза, кы-зылдын чык сөөртүр № 1 автотранспорт конторазынын чыдаачыг чүс күчү Оор-жак Карашак-тыр.

Бистер оон бугуураага Ооржак-биле АТК-нын конторазына ужураагы берген, алаа келген, хөргөлөр дугайында чугаалан бердиге.

— Чаа, алаа-ла бир машина чыдаачы-а, «кара» ажылыг кижинч чүс мичага турар силер ону! — дөң, баштай ол бисе черле хой чүс чугаалааган болду.

— Бисе чогун-на мичага кижилер хө-рөк, өвөс, биче-даа болза ажылыг дүр-жугаагында, амыраагына-даа дугайын чугаалап берип көртүр—деп, кады чораян эки дөңдөй.

Оон сонда ол чорутуу чугаалап эгеледи:

— Шадна бичи чораш айт-шары-дан өскө мунар чүс көргөн эвес мен.

Мичаган машина бажылар, ону му-нар — чыдаачылар бөдөр чөп чүс мичага болдым-даа кирбейн чораян чүс — дөң, бисе көрөш — силерин чогалаа-гы Сарыг-оолдун «Оттук терге» дээр чогала-ан номчанынар чугаажок бөдөр деп бо-лай-дыр-мен—дидер.

Ооржак машинанын кабинасында. Фото С. Фоксикостуу.

сүндүтүп — мичага үсө машинамы чоруттарга орунда доорго дөңдөй шакты-гып, шууганнап турар, дүс «хордай» бергенде ий карактары кызыл көр, бе-ли ий сүмбөр-ула тей-ле, мичага чор-ла чүткө ужутар хартыг-ла, чүс-даа киж олуртуп болза шылаар, кайгачык мичага «оттук терге» деп эдентиг амыга-ага Хем-Бидеринде (Кызыл хөргөй) хир-ааган кеп турар дидер турганнар. Ын-

чанга мичага мен машинаны канчаар-да аажок улуг кандыг-бир дидер амыга-ага болуп, көртүг-даа турган мен — дидер.

Оон ол чугаалап олурат чүткө тоол-даа эвес, хөргө кырында мичага турган-да. Ол болза 1926—30 чылдарынч тейи Ылган Ооржак-даа, оон төдөрлөс-даа машина көргөн эвес, ол чыдаачы болу бөдөр деп оон дүжүгө-даа кирбейн чораян-ла чен.

Чылдар эртин, хөргөдө улам-на бугуурааган турган. Аалар аразында тур-реп өскө, ада-нез чок, өскөс оол Оор-жак база-ла улаан-болуп кирип, эр болуп кел чораян. 1934 чылда Кызылга шериг албаны эртинир келген оон амыраа-гына шитилеринч өргөдө болгон. Шери-те турган, ол бижик билиг-даа алаан өргөш, чөпөк-техника-биле-даа таныш берген. Совет Эвеледининч улуг дуула-агынынч ачылы-биле ол үдө Тывага яны-бүтү машиналар-даа дык көрдөп келген. Мичаган Ооржак мурунда ма-шина дугайында тоолд дөң билип, көртүп болуп чораянын эдентинин, харын-даа ону өөргөш бажылар дээр күсөл алаа кымыгы чорутуп апарган. Ий чыл шери албанын ол эртинир, 1936 чылдын күштүг Кызылга ажылдагы чыдаачы-ларынч 6 ай хуузаагыг түрүтүгүг кирген. Билигте чүткүдүг, кымыскай анык ол күсөтү чедирининч доорго, баштай мичагадагы дүжугаагыг чыдаачылар-биле кады үр эвес үдө прак-тикамы өргөш, чыдаачылар өргөш ала-ган.

— Кажан мен күсөтү доорго кымыскай мени практиктиг ажылы өөргөш эштерим чыдаачылар Килин, Кускасы, Хува-жыг сугатарын дугайында кезеде-ле чы-даг сеткил-биле болуп чорутуп мен. Эң баштай кабинага олуртуп, рүлүк тутташ, баштайгы километринч өртөсүнч болуп бөдөр билим мен, сүртүг, дөңдөй чыдаачы-ла бөдөр чүс чораян. Оон сонда чоруту-ла мергежил берген мен—деп Ооржак чугаалап турар.

Чыдаачынын ажылы берге болгон ха-рымсалгалыг. Чылын өртөдөр чип көр-көш, кыштын чыкылыг сөөгү, хат-

шуурган, чык-чайык дөңдөй черле чү тур-бас дээр! Маңа шидимкай тура-сорут-тук чорук негетинер. Бир эвес хөргө апар-ла, дүсө-даа үйгү дыш чок хан оор. Тура-соруту кошпак, шидимкай эвес кижилер болза, ий-үш чыл чыдаачылар-ла ону кааптар болбай. Ооржак мичага дөң болгон. Ол харын-даа бөдөрүг техника талаа-биле билин улам бидитишаан, ажылыг чүткүдүг-биле мергежил турган.

Ооржак Карашак ам 20 чыл ажыг чыдаачылар турар. Бо аразында областын районнарында машина чедер черлерде оон барбаан чери барык чок. Ону ыраккы өртүгө, Бай-Тайгага, а ол мичага областан дашкаар Абакан болгон Минусинск коорайларга машинага чүс сөөртүп алган чорутуу бо-ла көртү болуп.

— Оон дугайында чүткө төлөтпөт, эки эки киж дөңдөй өскө, чугаалап чүс чок, кончүг биче сеткилдиг, администра-ция черинч кыдаг-даа далаалыг кезе-де динчтиг-биле күсөдөй кижиле болбай—деп, АТК-нын начальниг эш Набоков чугаалап турар.

Оон машинанын техникаг байдалы үргүчү эки болуп. Машинанын каныг-бир черинге бичи-ле өткөс чүс болу берсе, ону ол дөңдөй сөдөй алыр.

— Машинанын доорго эки ажылда-ры чүткө оон эки ажаалаагында хамар-жыр. Бол чүткө болза чыдаачынын бижыг чуртуну бугуураагы, техникамы эки билдирген, оон мергежил-дүжугаагында хамаржыр. Мен ам транспорт шугу-мунга чээрби чыл ажыг чыдаачылар кел-тин. Бо аразында эвөс биче дүжугаа-гыг-даа болу берим. Бо-ла авария, оодал-агыг чорутуу болу бөдөр чыдаачынын чамдык чыдаачыларынч чонунч мурунуга болуушун хуузаагыг үтүгү, харымсалга эки чилдир турарында. Оон туржук чам-дыктары эртинир арылаан алган, кара-кулак чөккө экижидер калып, мичага бил бөдөр-ле таварыг бөдөр. Оон амыга кол-ла чүс машинамы чогуту өйдөс үчүс, чаар, аштар, арылаан. Бир эвес кымыскаа болза, оон кесектери кончүг дүргөн үрелип бажылар бөдөр тур—деп Ооржак чугаалап турар.

Чүткө мотор-ла эки болза-ла ажыг-бас дээр болалар чыдаачыларынч чамдык-тарында бар болгон машинанын кайы-бир

кесектери үрели-даа берсе ону хөргөк алыс болулаа. Ол чорук ону мичага улаа-ла ажылдап дүдүргөс чедир болуп. Оон кызыл-бир черинде эри-нит-лаа кошпак берген болза, ону до-роан-на эки алыр. Бир эвес чыдаачы болу сөдөй шидимкаа хире болза, дөңдөй-на мичага сөдөй сөдөй хөргөк. Илгыг сөдөй кымырында аргалыг-ла болза, чы-даачы болу кижилер чутула.

Областын машина чорутуу оруктарынч дугайында чамдык чүдүлгө Ооржак чугаалап турар. Үе-үсүнч байдалы-биле чамдык районнарже бажыг оорутар дык берге алаар. Мичага мичага өгө үзөс-ле Чадаана тавартып Хөргөлөгөш өвүржө чорутуу кончүг бергелер бөдөр. Мичагажон Оорж

СССР-нин Дээд Соведин Президентин Даргазы К. Е. Ворошиловтун Джакартадан чорупканы

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Майн 19-та Явн шгы-биле 8 шак 30 минута турда СССР-нин Дээд Соведин Президентин Даргазы К. Е. Ворошилов болган ону улап чорутуу Ш. Р. Рашидов, В. П. Елвтин, Н. Т. Федоренко болган эскелер-лаа Индонезиянын хүндүлөөчөй чөйрөндө, Совет Эвилелинин улустарыга индонезий улустун байырын болган чүрөктүн ханымынан эң аки күзөлдөргө сөткөл болганга сиңирип алган чорупканнар. Совет Эвилелинин аалчылары Джакарта улут чыны-биле болган чүрөктүн ханымынан үзөн.

Эртенин 7 шак. Президент Сукарно үдөтүргөн К. Е. Ворошилов болган эске-лаа совет аалчылар К. Е. Ворошиловтун туруп турганы Негара орлуну кагган, индонезий найысалам чүрөктүчүлөр байыр чедирип турда Кемай-оран аэропорттун үчүнчө хоорайнын алуучулары-биле машиналарга оюм чорупканнар.

Чүтте 12 хонук бурунгаар СССР-нин

Дээд Соведин Президентин Даргазы К. Е. Ворошиловтун кайтамчытыг алууптан утлаан найысалам хой-хөй мун чүрөктүн ханымы К. Е. Ворошиловтун боттарынын өңүтү, тайбынча болган улустарын найысалам сөткөлүн ханымынан күзөлдөргө оон алы-биле холбаштырып турары күрүнө ажалдыкчы болган найысалам кижин кылдыр көрүп, ам база катан ону үдөргө-биле күдүмчүлүгү үнүлгө келгенер.

Аэропорт. Бедик сыптарга эң-эң кылдыр аскылап каан СССР-ниң болган Индонезия Республиканын күрүнө туктары ийи улустарын найысалам демээ болуп турган, К. Е. Ворошиловтун болган Сукарнонун чүрөктүрү база өңмөжөк. «Ворошилов орук суур өкчү чорутуу». «Совет Эвилелинден келген ханы күзөлдөргө аалчылар орук суур өкчү чорутуу». «Совет улуска индонезий улустан изил байыр!» деп сөстөрүн бижитилген пөстөр чалгып турганнар.

К. Е. Ворошиловтун үдөргө-биле индо-

незия күрүнөнин улутчулдары, политиктиг болган хой-хөйниниң көсү ажалдыкчылары четкилеп келгенер.

Ажалдыкчыларнын, тараачыларнын, хөтөөчүлөрүн, ажалдыкчыларнын, студенттерин, хой-хөйниң организацияларын, дайынчы хоочун кижикчилерин хой саныг төлөөлөрүн, база уруглар аэродромга чыгып келгенер, олар анда туктар болган дөңгүлүр-биле мырыңай даярдап өртөн четкилеп келгенер.

Ужудун чорутуунун минутагы чоо-шулап келген. Индонезиядан аалчыларын олуруп алган чорутуу «ТУ-104» самолечке К. Е. Ворошилов болган Сукарно улап чорупканнар.

К. Е. Ворошилов микрофон мурнуна чүрөктүн ханымынан чүтө чугаалаан.

Оон соонда Президент Сукарно чүтө чугаалаан, чыгылаанар ол чугаага улут чүдүлүгүчүлүгү-биле харылааннар.

8 шак 30 минутада самолет агаарже көдүрүп үнгөш, соңгу чүтө утлааш чорупкан.

Англи ядролуг чепсекти шензэн

ЛОНДОН. (СЭТА). Оюм океанның төп кезээге майн 14-те англи ядролуг чепсекти шензеден чоруткан дээриниң дугайын Англиянын хандырыга министрствозу майн 14-те кезээ дүң каттаан.

ЛОНДОН. (СЭТА). Англи ядролуг чепсекти шензеден чүтө тевиникиниң дугайында майн 15-те парлап үдүргөн дайындыгы холбаштыр майн 16-та парламентиниң кезигинери лейбористер премьер-министрге элзөн каш айтырыгларын салган.

Англия ам шензеден чорудупканда, шензеден чүтө тевиникиниң моон сонгаар чорударындай өйталар болуп деп чазак санап турар бо дээрин лейбористер Гендерсон болган Строчи премьер-министрин айттырганнар. Маккиллан орта уурлааны харылааш, хой улаа чорудары-биле көрүнгөн шензеделерин уламчылаарында англи чазак амгы үеде өйталарын бодавайн турар деп медеттеген. Маккиллан оон-биле калы, Англиянын ядролуг чепсеиниң чазак тевиникини КНО-нун чепсек дүжүтүшүнүн талазы-биле Комиссиянын Белетке комитетинде «Англиянын туружун быжыткан» дээр чөргө-биле бадтылап чугаалаан.

Япониянын премьер-министринин чугаазы

ТОКИО. (СЭТА). Мурнуу-Чөөн Азиянын туртамынга болган АБШ-ка болууну бээр сорулгазын тайыбырап, премьер-министр Киси парламентке чүтө чугаалаан. Май 20-ден эжелээш июль 4-ке чедир үеде Бирмага, Индияга, Пакистанга, Пейлонга, Таиландга болган Тайванга боовура, а оон Японияга эеп келгенниң соонда июль 16-да АБШ-че чоруттары Киси айткан.

Азиянын чурттарынын аразынга найыралыг харылааларын тургузары Япониянын даштын политиканын кол сорулгазы болуп турар деп Киси медеттеген. Ол чурттарынын экономиктиг хөтөөлөргө Япония буюу талазын дузын көргүзөр болуу деп ол чугаалаан.

АБШ-че ам бээр деп турарынга хазарыштыр Киси япон дипломатиянын үдөргөсү болза «хостуг делегейин» дээр чурттар-биле (империалист чурттары буржуа пропаганда мичаар алап турар—Ред.) калы ажалдыкчы болуп турар деп база дагы оонап демдегелз. Совет Эвилели-биле дипломатияг харылааларын тургузганын болган КНО-га киргенниң түнөкчө Япония делегей интелектуалдарыңа долу өргөлгө келтирет апарганда, япон-америк харылаалар чазак келгенниң бөгүн демдегелз хөтөөлөр хөтөк деп ол чугаалаан. АБШ-че ам бээр сорулга чүд дээр, ол чазак биле холбаштыр келер делеги япон-америк харылааларга америк чазактын улутчулдары-биле шуут чугаалажышкыны чорудары болуп, деп Киси айткан.

Америк чепсектиг күштерин Мароккога тургузарыга УДУР

ПАРИЖ. (СЭТА). Парлаанын дипломатияг алырга, эң улут мароккан порт Касабланкага доктерери Мароккода америк шериг базаларыга хөтөөлөр шериг материалг сүдүнүн чүтүн дүжүрүндө өйталар. Марокконун дөжөөргө америк шериг базаларын тургузарыга улутчулдарынын демээ кылдыр Касабланкага доктерери моон мурунда ажынып каш-лаа катан сөксөдү турганы билдингир болгай.

Коданын дөжөөргө хөтөөлөр кедээ ажал-агыл ардегенде, харын Германияны каттыштырып болуп турар. Идыг «сөксөдү» мырыңай таарышпас болган Далес ону көдүр-де ол дугайын эки билгип турган деп чүтөчү чугаалаан-лаа хөтөк чөт.

Совет саналдарын хөтөөлөр албашыч болган чепселенишкенини, оон иштинде атомат чепсек-лаа эңдер бүүдөрүн үдүгүчүлөргө кылгырып салып турар генералдарын хой саныг дайыма чугаалаар совет хөтөөлөр америк парламентага көстүп эзоп турар апарган. Чикээлээр, «Ньюсуик» журналдын хөтөөлөр турары-биле алырга, АБШ-тин штабтар начальниктиниң каттышкан болуунун даргазы Редфорд АБШ чепселенишкенини дүжүр дугайында Совет Эвилели-биле дүжүрүлгө кылдыр аргалыг дугайт «таарышпа сөткөл» илгерилз.

Тайбыны камгалаары дөш АБШ-тин болган СССР-ниң оза харысалааны Н. С. Хрущев америк журналист-биле беседаныга оонап демдегелз. Айтырыг чүд дээр, СССР-ниң болган АБШ-тин аразында харылаалар найыралык үдөргө хөтөөлөр б, азы «бистин чурттарыныстың аразында моон сонгаар-лаа дүжүрүлгө харылаалар үдүгүчүлөр бөө дөжөөндө болуп деп эң Хрущев чугаалаан.

С. ИВАНОВ.

Удуртур ажалдыкчыларын күш-ажылга киржилгезиниң дугайында Кыдаттын Коммунист партиязынын Төп Комитетиниң айтышкыны

ПЕККИН. (СЭТА). Кыдаттын Коммунист партиязынын Төп Комитети удуртур ажалдыкчыларын күш-ажылга киржилгезиниң талазы-биле 1957 чылдын май 10-да айтышкыны үдүргөн.

Бедээ ажал-агылны бүүдүргө кооперациянын дүмө хөй кадржаан ажалдыкчылар бо чазак эжелзөн хөтөө ажалдыкчылар улаа-дараалаштыр кирип турар деп ол айтышкынында демделген турар. Силхуа агенттеген дайындыг турар. Рабоннарын база жогуларынын чамлык кадржаан ажалдыкчылар, хоорайларын база автономтуу райондарын жогуларынын чамлык харысалагы кижилери, а ол ишкан үстүгү болган ортумак офицерлер ол ажалдыкчылар кылдып өгөтөп турар. Бо болушунуң болза, бистин чурттуу социалист тургузгунунга аажок улут үжүр-дузалыг болуп турар деп ККП ТК-ниң айтышкынында чугаалап турар. Кадржаан ажалдыкчылар бүүдүргө киржилгезин апарганын соонда удуртур ажал чүтө көшкөөн эвес, харын-лаа удуртур ажалдыкчылар бүүдүргө киржилгезин болуп турарынын ачында массалар-биле чалгыс аай каттыгып алгаш, удуртур ажалдыкчылар талазы-биле айтырыларын өй-шамда база тодорай илери-ринге болган шиптирээрине таарымын билдей тургустунуп турар, ол болза, бюрократизм-биле, хоорук чорук-биле база субъективизм-биле холбашкан дүмө хөй ажалдыкчылар эзоп бөдөн чалыар болган ону ажал тилээрине, а ол ишкан күш-ажылды тоомча чөк көр хөтөөлөр иштелиге експерт арганы берип турар.

Оон ийди чүтө аймак, район болган жогу төмөнкү кадржаан ажалдыкчылар оон эвес, харын-лаа партиянын кол-бол удуртуу ажалдыкчылар—күш-ажыл кылдып шыдаар бүгү кижилер күш-ажыл

га киржири-биле чөтүр шагтеги чыл бүрдө үндүр ужураут деп Төп Комитет санап турар деп ол айтышкынында чугаалап турар.

Албан чөйрөсүн болган түс-түс кижилерин тодорай байдалдарында хамыраштыр калың-лаа немелде шаңналмакталар чөккө хөтөө ажалдыкчылар, үдүгүчүлөрү бүүдүргө киржилгезинге, коммунал тутта болган эске-лаа чөйрөсүн ажалдыкчылар чөтө шымдыгы бөөр киржилгезин болуп деп ККП ТК-ны айткан.

Оон-биле калы удуртур ажалдыкчыларын күш-ажылга киржилгезин түс-түс албан чөйрөсүндө хүн-бүтүнү удуртур ажалдыкчылар шалтып каттаан турарыч, үдүгүчүлөр чамлык чөтө күш-ажылга харула киржишкен турарыч, ол ажал күрүнөсүн сөңхөө чарыкталарын улутчуларында чөдүрбөө турарыч, өлчөөлөгү салгынында чүтүлзүн ККП ТК-ны айттып турар.

Албан чөйрөсүн анза кадржаан ажалдыкчыларын, улустун хосталга армиянын кадржаан ажалдыкчыларын болган дайынчыларын, башкыларын, өөргөдөгү албан чөйрөсүн албан-хаакчыларын болган өөреникчилерин күш-ажылга киржилгезин баштай дүжүрүлгө мөөнөп алгаш, чөтүнчү ол категорияларын чөт болганын өкчү турга үдөшкөн күш-ажылга чөтүр хазар тутар төлөө, ажалдыкчыларын чамлыкын ортузунга дүжүлгө чүтүм-биле боттандырган турар ужураут деп ККП ТК-ны айттып турар.

Янзы-бүтү үе-чадаларын кадржаан

Итали чер ажалдыкчыларын боттарынын эргелери дөш демисели

РИМ. (СЭТА). Итали бедээрде амгы үеде амидырчы байдалдары өңкөжөтүр дөш тараачыларын илгерилз демисели калыбары турар. Идыларын итали федерализм, чөт чартыктажыкчыларын национал федерализм болган тараачыларын национал каттыкчыларын чарызын «аграрлыг реформа дөш демиселин недела» май 12-ден эжелзөн чуртта эртин турар. Аграрчыларын чөйрөсүн хөтөөлөр болган олзын эжелзөн чөйрөсү база чөт тараачыларга шилчип бөөр деп кол негеден ийди үдүрбүшкөн, тараачылар ажал-сөксөдүшкыны, чыскаалдарын, митингилерин кылдып турар.

Аграрлыг реформа дөш демисели-биле чөргөшкөтүр бедээр ажалдыкчыларын чамлык кезектери боттарынын тускай негеделерин хандыларын база негеп турар. Идылар ажал-төвөргө бидилер дөш демисели, чөт чартыктажыкчыларын ап турар продукттарынын үдүгүн ам 53 хуу турарында 60 хууга чедир көдүлгөтүр, ол ишкан чөт өдөлгө дугайында көдөөлөрүн күш чөт болдуруда «үдөлгөтүр чыдалгыч» принципни камгалаарын негеп база бичил чөт өдөлгөчүлери чөдөлөр болган үдүгүчүлөр чингелдерин азырын орадажып турарлар.

Ажал-төвөргө бедилерин негеп турар Ровинго жогузунун 80 мун адымдарынын ажал-сөксөдүшкыны ам 20 азыг хонук үдүгүчүлөр турар. Чөт электин 500 кижилер дүжүп бериникин кылдып, ажал-төвөргө бедилерин, идыг болза-лаа адымдар бүү жогузун шымчөөлөгө ажал-төвөргө бедилер дугайында дүжүлгө кылдыган турарын негептир, ажал-сөксөдүшкынын үдүгүчүлөр турарлар. Павия жогузун ажал-төвөргө бедилерин негеп турар адымдары май 13 болган 14-те ажал-сөксөдүшкынын база кылган.

Чөткө чаз болган сөөк доңаттардан калыңга Кампобассо, Авеллино, Салерно, Барн, Неаполь болган Таранто жогуларын муруну чүт райондарын тараачыларын амгы үеде аар-бөргө байдалда түрүп турар. Сөөк доңат дүжүтүн 70 хуугун үрөп каан деп солуннар бижил турар. Эрге-чарыга чөйрөсүн сөңхөө дүжүлгөсүн көргөтүр, үдүгүчүлөр төвөргөн солунуу азы хуусазын узадын бөдөн база үдөргө болган чөмшөңдөк бөдөн ол жогуларын тараачыларын негеп турар.

Редактор Н. С. ШОЯГУ.

Делегей байдалынын допчулалы

СОВЕТ-МООН НАЙЫРАЛДЫН ҮРӨ-ТҮНӨДӨР

Сөөлү айларда Москвага Совет Эвилелин болган улус демократиянын чурттарынын чазак-партия төлөөлөрүн аразыга элзөн каш ужуражышкыны болгулаан. Идыг ужуражышкынын санында чөткө чаз доогулаан совет-моон чугаалажышкыны хамыраш.

Амгы күчүгү социалист лагерин чурттарынын аразында Моол Арат Республика болза Олтарбын социалист Улут революциянын сорул кирген улусу 1921 чылда антиимпериалист болган антифеодалыг революцияны чорутуп, хөтөөлөргө улус-демократияг ортунга кирген болган Совет Эвилели-биле ажалдык найыралыг харылааларын тургускан баштайгы чүт болуп. Оон соонда чүтө чөйрө беш чыл болганда делегейин ийги дайынның түнөкчө делегейге улус демократиянын өске чурттары тыттып келген. «Ам 36 чылдын дүжүлгө хөтөп, бижыгып турар совет-моон найыралыг үдөргө-биле улустар аразынын харылааларына социализм принциптерин боттандырып болган өртөн үеде дараалып чораш хожудангай улустарга идыг харылаалар калдыг улут ажалдыг болуун кижин төрөлгөн бир-ла дугаар көргөн» деп СССР-нин болган МАР-нын аразында найыралыг митингине Н. А. Буглан чугаалаан.

Феодалыг өзү-чүрүм тергилеп турган революция мурундагы Моол онза хожудангай чурт турган. Моол Арат Республиканың амгы чөйрөсүнн көшкөк хөтөөлөргө хой-хөй чурттарга бүүдүр өөргөдөгү болуп турар. Хожудангай чурттар пролетариаттың тилзөө чуртунуң дуузалыгы-биле капитализм хөтөөлөргө чаздын оон казынып-лаш социалист орукке шилчип болуп дөжөөргө дугайында ленинч өөргөдөгү шиминиң улустуң Моолдун туруп турарынын болган хөтөп турарынын бүү-ле үжөн ажал чыл төгүзү маргылаа чөтү-биле бүүдөргө турар деп Улан-Баторчуг «Улаан» деп солугу бижип турар. Биз төрөгөтөниң төгүзүдө баштайгы идыг чөйрөсү Моол Арат Республикка көргөсөн.

Республиканың улус ажал-агылнын кол адыры — мал ажалдык социалист хөтөөлөр чөйрөсүнн-биле хөтөп турар: механизациян күрүнө ажалдыкчылар, машина-мал эг-биле сипген кестер станциялар тургустунулаан. Социалист сөтөр маддыг ийити баш санынч бештиң бир кезин, бүү-ле тарыла шалырында 60 хуугун хазар тутуп турар. Революция мурундагы деп-биле дөмөйзөгө маддыг баш саны ийи чарты каттап амы көдүргөн.

Социалист чазартып тургузгунуң болган көдө ажал-агылнын өдөлзөн Моолдун бүү экономиканын шалың көдүрүшкү-биле кады чоруп турар. Совет Эвилелин дүзүлгө-биле чуртта хөтөөлөрүн, нефтинин, даг байлынын, аш-чөмчөгү үдүгүчүлөр болган чип үдүгүчү тургустунга. Сөөлү чылдарда Моол кездирип туткан Москва—Улан-Батор—Пеккин аразынын дөмөр орук МАР-нын улус ажал-агылнын хөтөөлөргө канчалар-лаа аажок улут үжүр-дузалыг, ол орукту моол улус «Найыралыг орук» деп алаан.

Майн 17-те парлап үдүргөн совет-моон калы кылган медеттеде айтып турарынын бугаар алырга, МАР-нын хөтөөлөргө Совет Эвилелин дүзүлгө-биле шиптирлгү үжүр-дузалыг болган болган болуп турар. Сөөлү 10 чылдарына дүжүлгө Совет Эвилели Моолга үр хуусазыг чингелдеп 900 миллион ажалдык рубль түнүгү чөйрөсүнн тыгызсаа болган өртөз 100 миллион рубль ажалдык турар өт-хөргөтүн анза халас дамчылып берген. «Мооннефть» трестин бүүдүргөлөргө халаска болган «Моон-металл» акционер иштелиде Совет Эвилелине хамыраш үдүгүн чингелдеп-биле МАР-нын өңүтү кылдыр дамчылып бөөр деп калы кылган медеттеде айтып турар. Үдүгүчүлөр, көдө ажал-агылнын болган

коммунал уулангышкынын 18 бүүдүргөлөргө турар талазы-биле дуузалыгын МАР-га Совет Эвилели көргөтөр. Бистин чуртувустун ажал-дуума дуузалыгы-биле 1958—1960 чылдарда улус ажал-агылнын болган культураны хөтөөлөргө иш чылдын планын Моол Арат Республикада боттандырып турар. Совет чазак 200 миллион рубльин чингелдеп чөйрөсүн МАР-га тыгызп турар.

Бо фактыларын калың-лаа—социалист лагерин чурттарынын аразында ажал-дуума найыралыг болган деп өөргөдөгү кады ажалдыкчылар бүүдүр өөргөдөгү үдөргө чөйрө болуп турар.

Баштайгыч делегей Моол Арат Республиканы тоон бодавзын орадажып, оон чөйрөсүнн ийити чөккө өрттөп, моон улустун КНО-га төлөөлөргө турар арганы болган улустар аразынын айтырыларын шиптирээрине оон киржир өргөсүн хөтөөн чыдаганнар-биле бар шаа-биле хөтөп албайн турар.

Моол улустун политиктиг, экономикаг болган культуруг хөтөөлөргө-биле кады улустар аразынын хөтөөлөргө оон ролю белип турар. Бүү делегейге тайында айымы болуп турар империалист күрөөлөргө агрессия бөдүлгөсүн «политиканын болган үдөргөч ажал-чорудулаан бистин чуртувус-биле кады Моол Арат Республикка бүүр шаап турар. Улустар аразынын дүжүлгө үдүгүн хөтөөлөр дөш, бүү-ле күрөөлөргө аразында бүүдөргө болган кады ажалдыкчылар бижылаары дөш МАР бүү-ле социалист күрөөлөр-биле кады демиселиг турар. Совет Эвилелин чөпселенишкенини дүжүрине айтырынын шиптирээрине болган ядролуг чепсекти шензеделерин сөксөдүшкыны база хөтөөлөргө улаган хөтөөлөргө моон чазак долу-биле дөшүп турар. Совет-моон кады кылган медеттеде болган СЭП-ниң база МАР-тын төлөөлөргө чугаалажышкыны дугайында медетте ийи чурттарынын болган оларын удуртуучу партияларын делегей байдалынын чүтүлзүн айтырыларын талазы-биле үдө-бөдүлгөлөргө долу чалгыс антипн бүү делегейин мурнуга көргүзүп турар.

ТАЙБЫНЫ БЫЖЫГЛААРЫНЫҢ УДУРЛАНЫЧЫЛАРЫНЫ ШУГУМУ

Улустар аразынын дүжүлгө чурттарынын хөтөөлөр болган тайбынын хөтөө бижылаарын күзөш, чөпселенишкенини дүжүр деп амгы үдүгүн чүтүлзүн айтырынын практиктиг шиптирээр арганы берип турар чамлык чаз саналдарын чөпселенишкенини дүжүр талазы-биле КНО-нун Комиссиянын Белетке комитетинге Совет Эвилели 1957 чылдын март 18-те болган апрель 30-те көдүрүп үдүргөн. Ядролуг чепсекти шензеделерин сөксөдүр деп Кыргызын АБШ-тын контрөсиге болган Великобританиянын парламентинге СССР-нин Дээд Соведин чорутканы ол-ла сорулгага бараан болуп. «Нью-Йорк таймс» солунун редактору-биле Н. С. Хрущевтун беседасы делегей хой-хөйниниң санал-ооналыга санын-сөткөлзүн хайыштырган, делегейин амгы байлалы ол беседга тодорай анализтеп болган улустар аразынын дүжүлгө чөйрө кедилдеп келген, кол үдүгүчүлө-ла ийи улут күрөөлөрүн—Совет Эвилелин болган Каттышкан Штаттарын аразында харылаалардан хамыраштыгы болуп турар фактын оонап демдегелз.

Ол чүтүлзүн совет саналдарын Барын чүтө, ылангы АБШ-тын болган барын талазы өскө-лаа чурттары чалгырычы бөдүлгөргө канчалар көрүп турар? Совет саналдарын мыттава дээр орадажышкыны кылдырып турар бе?—Чигинг чөк. Ол саналдарын алыс утказын хажытып турар бе?—Хажытын база турар. Иччалла-лаа оон-биле чөргөшкө империалист чурттарынын политиканын удуртуучуларын илгерилз-ле ангадзышкыны болган оларын чугаалаарында ылгадар каракка илгитип турар.

Оон чыдаагынын тын алмыр бичи-

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетинин үдүгүчү, бажы № 3. ТЕЛЕФОНАРЫ: редакторун 3—62, редакторун орадажышкынын, иштин информация кидизиниң — 3—88, харысалагы секретарынын, культура болган амырал кидизиниң 4—98, партияж амырал, пропаганда, үдүгүчү болган транспорт, көдө ажал-агыл кидизиниң 3—68, чазга кидизиниң база бугааларынын 3—65.

Бүтүрө өргөлөниң типографиясы.